

Verksamhetsplan för folkhälsa och social hållbarhet i Tjörns kommun 2022

Verksamhetsplan för folkhälsa och social hållbarhet

Västra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV) har samverkansavtal med varje kommun inom sitt geografiska område gällande gemensamma folkhälsoinsatser. Avsikten med avtalet är att underlätta det tvärssektoriella samarbetet för att få ett bättre resursutnyttjande och större genomslagskraft. Arbetet med folkhälsa och social hållbarhet ska bedrivas strategiskt, systematiskt och målinriktat i syfte att förbättra befolkningens levnadsvillkor och hälsa, samt utjämna skillnader i hälsa. Arbetet ska omfatta hälsofrämjande och förebyggande, samt generella och riktade insatser. Arbetet ska bygga på långsiktighet och utgå från befolkningens behov.

En verksamhetsplan med budget och insatser ska tas fram årligen. Den ska innehålla en beskrivning av prioriteringar kring vilken/vilka målgrupper som i kommunen är i störst behov av insatser. Verksamhetsplanen ska utgå från den långsiktiga planen som gäller för kommunen vilken den årliga verksamhetsplanen för det gemensamma folkhälso- och sociala hållbarhetsarbetet utgår ifrån. Den årliga verksamhetsplanen ska efter fastställande skickas till kommunstyrelsen för kännedom. Innan planen översändes till kommunstyrelsen ska utsedda representanter för kommunen och HSNV ha diskuterat och ställt sig bakom planen. Verksamhetsplanen ska skickas till anne.m.svensson@vgregionen.se koncernkontoret, Västra Götalandsregionen, senast 1/12.

Utgångspunkter för samverkansavtal och verksamhetsplan

Internationella och nationella styrande dokument anger riktningen för folkhälso- och det sociala hållbarhetsarbetet tillsammans med regionala och kommunala styrande dokument som också utgör grunden för prioriteringar och insatser inom samverkansavtalet.

Internationella och nationella styrande dokument vilka anger riktningen för folkhälsoarbetet

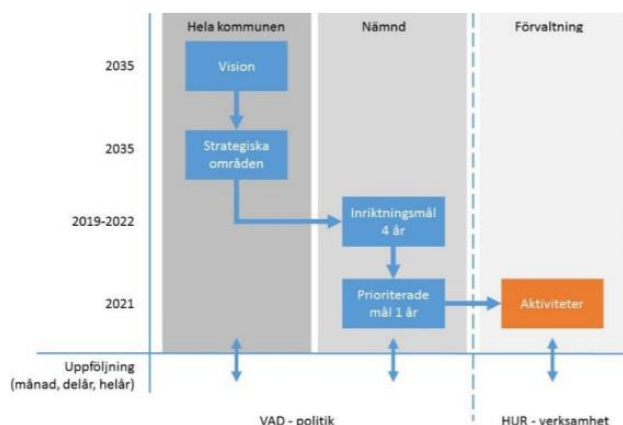
- FN:s Agenda 2030 med de 17 Globala målen för en ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling, samt agendans grundläggande princip om att alla ska inkluderas och ingen lämnas utanför.
- Det övergripande nationella folkhälsomålet ”att skapa *samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*”, med dess åtta delmål.

Regionala/kommunala styrande dokument och uppdrag som ligger till grund för prioriteringar och insatser

- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030
- Västra Götalandsregionens mål för social hållbarhet 2030
- Västra Götalandsregionens budget
- Västra hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och inriktningsdokument 2022–2023
- SIMBA´s samverkansplan för hälsa och den nära vården 2022–2023
- Kommunfullmäktiges budgetdokument
- Nämndernas detaljbudget
- Strategi för folkhälsa – och social hållbarhet 2019–2026
- Barn- och ungdomsplanen 2013–2023

Kommunens styrmodell

Tjörns kommuns vision – möjligheternas ö hela året och för hela livet, gäller för hela Tjörns kommun fram till 2035. Utifrån visionen har tre strategiska områden fastställts. Under dessa strategiska områden formulerar och beslutar Kommunfullmäktige fyraåriga inriktningsmål som delas till nämnder och styrelser, vilka därefter bryter ned inriktningsmålen till ettåriga prioriterade mål som sedan förvaltningarna konkretiserar till aktiviteter. Verksamhetsplanen för folkhälsa och social hållbarhet beskriver kommunens prioriterade mål och prioriterade målgrupper under det strategiska området *Vi skapar välfärd och livskvalitet för alla* med dess sex inriktningsmål, där folkhälsoarbetet kommer att lägga störst kraft under 2022.

Styrning och ledning

Rådet för hälsa och social hållbarhet

Utifrån samverkansavtalet ska arbetet med folkhälsa och social hållbarhet ha en politisk styrning, vilket möjliggörs genom ett tvärsektorieellt sammansatt råd för folkhälsa och social hållbarhet. I rådet ingår politiker från kommunen och västra hälso- och sjukvårdsnämnden, samt avdelningschef på kommunledningskontoret. Sekreterare är folkhälsostrategen. Deltagande förtroendevalda och tjänstepersoner i rådet ansvarar för att ta med sig erfarenheter och kunskaper från sina respektive nämnder, styrelser, förvaltningar till rådet, samt att återföra rådets arbete tillbaka till dessa. Rådet ska varje år fastställa en verksamhetsplan för nästkommande års prioriterade områden med åtgärder och budget. Rådet ansvarar för att uppföljning av planen genomförs.

Folkhälsostrateg

Till arbetet med folkhälsa och social hållbarhet finns en folkhälsostrateg anställd på 100 procent. Tjänsten har en central och strategisk placering i kommunens förvaltning. Dialog förs kontinuerligt mellan förvaltningsledning och folkhälsostrateg.

I uppdraget ingår att:

- verka för att arbetet med folkhälsa och social hållbarhet bedrivs strategiskt och i samverkan med andra relevanta aktörer
- i rådet vara tjänsteperson för HSN:s och kommunens ledamöter
- ansvara för att arbetet bedrivs utifrån regionala och kommunala styrdokument
- ta fram verksamhetsplan, verksamhetuppföljning och ekonomisk redovisning
- analysera och tillgängliggöra aktuell statistik över hälsoläget i kommunen
- samverka kring delregional verksamhet i syfte att förstärka det lokala arbetet

Strategisk samverkansgrupp för barn och unga

En stor del av folkhälsoarbetet drivs genom kommunens strategiska samverkansgrupp (SOS-gruppen). Det är en kommunövergripande grupp som samverkar kring arbetet med barn och unga, bestående av chefer från alla förvaltningar (förutom samhällsbyggnadsförvaltningen och bolag), processledare barn och unga, processledare barn och ungdomskultur, representant ifrån de kommunala bolagen, samt folkhälsostrateg.

Förbättrad organisering och styrning

De senaste åren har förebyggande och främjande verksamheter såsom öppen förskola, föräldrautbildningar, samt öppenvård och tidiga insatser lagts ner i kommunen. Under 2021 gjordes därför en kommunövergripande kartläggning med förslag för organisering, styrning och samordning för att få en tydligare styrning och organisering kring social hållbarhet och det förebyggande och främjande arbetet, i syfte att på ett bättre sätt ta tillvara förebyggande verksamheter. I samband med att förslaget blev färdigt inkom också en motion om att inrätta en kommunövergripande avdelning för social hållbarhet. En kommunövergripande grupp inrättades därför för att samordna arbetet och denna har nu lagt fram förslag för en omorganisering som också tar hänsyn till folkhälsostrategens nya förslag för organisering, styrning och samordning kring social hållbarhet och det förebyggande och främjande arbetet.

Prioriterade målgrupper och mål 2022

Målgrupp - Barn och unga

- Internationella mål – Agenda 2030: *Mål 3: god hälsa och välbefinnande, Mål 4: god utbildning för alla, Mål 5: jämställdhet, Mål 10: minskad ojämlikhet*
- Nationella folkhälsopolitiska mål: *Det tidiga livets villkor, Kunskaper, kompetenser och utbildning, Levnadsvanor, Kontroll, delaktighet och inflytande*
- Regionala mål enligt avtal: *Fullföljda studier, Barn och ungas behov och rättigheter ska särskilt uppmärksammas, God hälsa och välbefinnande, Tillit, trygghet och delaktighet*
- Kommunens inriktningsmål: *Delaktighet, inflytande och medbestämmande, Skapa möjligheter för ett gott liv, Tjörns elevers kunskapsresultat ska vara höga jämfört med övriga huvudmän i Sverige*
- Mål enligt kommunens strategi för folkhälsa och social hållbarhet: *Insatser riktade till föräldrar och barn från 0 till skolålder, Kraftsamling fullföljda studier, Främja/förebygga ungas psykiska och fysiska hälsa/ohälsa och förebygga användandet av ANDTS, Främja tillit, Främja delaktighet och inflytande för unga*

Prioriterat mål: Barn och ungas röster ska stärkas

Alla barn ska ha rätt att uttrycka sin åsikt. Vuxna ska lyssna, beakta och återkoppla till barnet. Så lyder artikel 12 i barnkonventionen som blivit lag. Resultatet från 2020 års Luppundersökning visar dock att endast 18 procent av ungdomarna tror sig ha stora möjligheter att själv framföra åsikter till beslutsfattare, samtidigt som nästan hälften uppger att de vill påverka i frågor som rör den egna kommunen.

Det senaste året har kommunen aktivt arbetat med att tillgodose och öka de ungas möjligheter till inflytande och delaktighet genom att återuppta och utveckla modellen *Ungdomsdialog* och genom appen *Ung på Tjörn*. För att kunna tillgodose och öka de ungas möjligheter till inflytande och delaktighet ska fler forum för dialog utvecklas under 2022.

Prioriterat mål: Skolnärvaron ska öka

Alla barn i Sverige har en lagstadgad rätt till utbildning och de har skolplikt. Långvarig skolfrånvaro innebär att rätten till utbildning inte blir tillgodosedd. Skolfrånvaro är ofta en indikation på att ett barn eller ung person inte mår bra och kan bero på psykosociala problem, skolrelaterade och individ- och familjerelaterade. Det är en signal om att skolan i samverkan med andra aktörer inte har kunnat ge eleven det stöd och den hjälp som behövs.

Ofullständig grundskoleutbildning minskar möjligheter på arbetsmarknaden avsevärt och kan få stora konsekvenser som utanförskap och lidande. Att öka skolnärvaron och se till att eleverna klarar skolan innebär en stor vinst för enskilda individer men också betydande ekonomiska besparingar för samhället. Bra samarbete mellan skola, socialtjänst, kultur och fritid och föreningslivet kan vara avgörande beroende på orsakerna till skolfrånvaron. Genom kommunövergripande samverkan kommer kommunen under 2022 att jobba för att skapa

rutiner och ett systematiskt arbetssätt för ökad skolnärvaro. Detta finansieras främst av externa medel, men en del av folkhälsans budget kommer att stötta upp detta arbete och stötta andra aktiviteter som syftar till ökad skolnärvaro.

Prioriterat mål: Ungas fysiska och psykiska hälsa ska stärkas

Utmärkande i resultatet från 2020 års Lupp-undersökning är den självskattade hälsan hos åk8-tjejerna vilken har minskat successivt sedan den första mätningen 2011. För killarna är den mer stabil. Drygt hälften av tjejerna uppger att de mår åtminstone ganska bra (och bara var femte svarar mycket bra). Det vanligaste regelbundna hälsobesväret är stress, men även sömnproblem och huvudvärk anges av minst var fjärde tjej.

Arbetet för psykisk hälsa fokuserar på att barn och unga får en positiv start i livet. Tjörns kommun ska stärka det förebyggande arbetet för att öka möjligheter för en god och jämlik fysisk och psykisk hälsa hos kommunens barn och unga. Prioriterade områden är att skapa bättre och mer jämlika förutsättningar till fysisk aktivitet för barn och unga och införa metoder som förebygger psykisk ohälsa. Ett extra fokus år 2022 blir att stärka unga tjejers psykiska hälsa.

Prioriterat mål: Trygghetsskapande arbete för barn och unga ska struktureras

Tjörn ska vara en trygg kommun att växa upp i. Barn och unga befinner sig på olika arenor; hem, skola och fritid och det är också här som vi ska jobba för att skapa trygghet. Känslan av trygghet och trivsel ska stärkas med gemensamma resurser och en samsyn kring trygghetsskapande arbete, som sker långsiktigt och med ett övergripande förhållningssätt. Det behövs såväl generella som riktade insatser för att motverka att barn och unga hamnar i utanförskap, drogmisbruk och kriminalitet senare i livet.

I jämförelse med andra kommuner har Tjörns kommun en hög andel rökande och snusande ungdomar och intensivkonsumtionen av alkohol bland unga är hög. Trenden går dessutom åt fel håll, för killarna. Även föräldrars bjudvanor av alkohol är höga i relation till andra kommuner och vi ser också en mer liberal inställning gällande droger, främst Cannabis vilket är en varningssignal och en riskfaktor för ett senare ökat bruk. Många i kommunens verksamheter larmar om en ökad tillgänglighet av Cannabis och också för att anabola steroider har blivit ett allt vanligare förekommande.

Det senaste året har en kartläggning gjorts över vilka olika typer av föräldraskapsstöd kommunen erbjuder för att få en kommungemensambild av vad som erbjuds i dagsläget, vad föräldrar efterfrågar och vilka luckor kommunen behöver fylla. Syftet med föräldraskapsstöd är att främja barns hälsa och utveckling, då ett gott samspel och förtroendefullt förhållande mellan föräldrar och barn är en viktig skyddsfaktor i barns och ungas liv.

Under 2022 ska Tjörns kommun ska fortsätta arbeta för att få en systematik i det trygghetsskapande arbetet, varpå folkhälsoinsatserna framför allt kommer att gå till att förstärka och utveckla befintligt föräldraskapsstöd och till att vidareutveckla det systematiska ANDTS-arbetet.

Målgrupp – Särskilt utsatta grupper

- Internationella mål - Agenda 2030: *Mål 3: god hälsa och välbefinnande, Mål 5: jämställdhet, Mål 10: minskad ojämlikhet*
- Nationella folkhälsopolitiska mål: *Kontroll, delaktighet och inflytande*
- Regionala mål enligt avtal: *God hälsa och välbefinnande, Jämlikhet och lika rättigheter, Tillit, trygghet och delaktighet*
- Kommunens inriktningsmål: *Skapa möjligheter för ett gott liv*
- Mål enligt kommunens strategi för folkhälsa och social hållbarhet: *Förebygga ensamhet och främja delaktighet bland äldre, Främja SRHR, Förebygga våld i nära relationer och hedersrelaterat våld, Ta hänsyn till de grupper som har störst risk för ohälsa och öka deras förutsättningar för att utveckla en god hälsa*

Prioriterat mål: Främja hälsa och förebygga ohälsa för särskilt utsatta grupper

Vi ser att vissa grupper har drabbats hårdare än andra av covid-19-pandemin och smittskyddsåtgärderna. De som redan lever under utsatta förhållanden har fått de svårare, och skillnader i påverkan på livsvillkor och levnadsförhållanden riskerar att öka ojämlikheten i hälsa på sikt. Pandemin har dock inte bara förstärkt befintlig utsatthet, utan också bidragit till positiva effekter, så som bättre samverkan och brett engagemang från civilsamhälle.

Tjörns kommun har haft ett stort engagemang både från näringslivet och civilsamhället i att stötta upp grupper som är extra sårbara under pandemin. Många har ställt om sina verksamheter till att antingen fungera digitalt eller utomhus, vilket gjort att arbetet med ex. nyanlända, funktionsnedsatta och äldre har kunnat fortskrida. Kommunen har inte heller sett en ökning vad gäller våld i nära relation, vilket förutspåddes att öka under pandemin. Dock finns en farhåga att många följdverkningar kommer uppdagas på längre sikt, så som psykisk ohälsa och missbruk. Vi vet också att viss utsatthet, så som exempelvis upplevd ensamhet bland äldre är ett problem inom kommunen, oavsett pandemi eller inte, och att det krävs en långsiktighet i arbetet med att skapa jämlika förutsättningar för en god hälsa i samhället.

Under 2022 kommer en del av folkhälsosatsningarna gå till att främja hälsa och förebygga ohälsa för särskilt utsatta grupper, så som nyanlända, HBTQI-personer, funktionsnedsatta och äldre, samt till att förebygga våld i nära relationer. Arbetet kommer främst ske i form av att stötta civilsamhället i deras arbete mot dessa målgrupper och genom att stötta kommunens verksamheter kopplat till dessa målgrupper och områden.

Målgrupp – Alla Tjörnbör

- Internationella mål - Agenda 2030: *Mål 3: god hälsa och välbefinnande*
- Nationella folkhälsopolitiska mål: *Levnadsvanor*
- Regionala mål enligt avtal: *Verka för en god och jämlik hälsa i befolkningen och i samverkan minska de påverkbara hälsoklyftorna, God hälsa och välbefinnande*
- Kommunens inriktningsmål: *Skapa möjligheter för ett gott liv*
- Mål enligt kommunens strategi för folkhälsa och social hållbarhet: *Främja goda levnadsvanor för hela Tjörn*

Prioriterat mål: Höja kommuninvånarnas kunskaper gällande hälsosamma levnadsvanor

Den som inte röker, äter hälsosamt, är fysisk aktiv och har en måttlig konsumtion av alkohol lever i genomsnitt 14 år längre än den som har dessa ohälsosamma levnadsvanor. Sunda levnadsvanor kan, enligt Världshälsoorganisationen (WHO), förebygga de mesta av all kranskärslsjukdom, stroke och 30 procent av all cancer, samt förebygga eller fördröja utvecklingen av typ 2-diabetes. I Sverige är det dessa fyra levnadsvanor (ohälsosamma matvanor, stillasittande, tobak och intensivkonsumtion av alkohol) som bidrar mest till den samlade sjukdomsördan.

I jämförelse med regionen är invånarna på Tjörn mer aktiva, har mindre riskabla alkoholvanor och brukar mindre tobak, i allmänhet. Tittar vi på statistiken bland Tjörns unga visar siffrorna för alkohol och tobak i stället en högre konsumtion än regionen. Därtill har kommunen en något högre andel personer med fetma (det gäller både vuxna och barn), är något sämre på att äta frukt och grönt och dricker mer läsk och saft än snittet i regionen.

Förbättrade levnadsvanor i befolkningen till följd av utökad prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor förväntas innebära minskade kostnader på lång sikt i takt med att även risken för framtida sjuklighet minskar. Genom att investera i att förebygga ohälsosamma levnadsvanor kan därför Tjörns kommun långsiktigt spara mycket pengar och mycket lidande bland befolkningen.

Under 2022 kommer en del av folkhälsosatsningarna gå till att driva en gemensam informations- och utbildningskampanj för att höja kommuninvånarnas kunskaper gällande hälsosamma levnadsvanor genom det hälsofrämjande nätverket med representanter från SIMBA-kommunerna, Sjukhusen i väster, samt Samordningsförbundet Älv- och Kust. De fyra levnadsvanor som fokuseras på är matvanor, fysisk aktivitet, alkohol och tobak. Tjörns kommun ska också tydligt informera om hur enskilda kommuninvånare kan få stöd och hjälp med olika instanser för att förbättra sin hälsa på olika sätt.

Uppföljning

Verksamhetsplanen med dess prioriterade mål och målgrupper följs upp och redovisas till Västra hälso- och sjukvårdsnämnden, samt till Rådet för hälsa och social hållbarhet. Uppföljningen presenteras också för Kommunstyrelsen, för kännedom.

Budget 2022

Intäkter

Tjörns kommun 630 000 kr

Västra Götalandsregionens bidrag 630 000 kr

Budget 2022: 1 260 000 kr

Fördelning av kostnaderna

FASTA KOSTNADER	FÖRDELNING
Personalkostnad	680 000
OH-kostnader	70 000
FÖRDELNING PRIORITERADE MÅLGRUPPER	
Barn och unga	280 000
Särskilt utsatta grupper (nyanlända, äldre, HBTQI-personer, funktionsnedsatta och våldsutsatta)	100 000
Alla Tjörnbör	100 000
Övrig	30 000
Totalt:	1 260 000